

Fibi Sándor

– korreferátum Prékop Mária – Vasik János helyzetjelentéséhez... Mikulás pedig nincs!

átmenetileg munkanélküli, diplomás szülők gyermeke jogosult a különféle támogatásokra, de a sokgyermekes, tartósan mélyszegénységben élők nem.

A családi háttér – a szülők anyagi, társadalmi státusa – nagymértékben meghatározza az iskolai teljesítményt is. Ugyan a különféle támogatások – a hátrányos helyzetű gyerekek étkeztetési és taneszköz-támogatása, a felzárkóztató és integrációs programok, EU-s pályázati programok, – megpróbálták enyhíteni a hozott hátrányokból eredő különbségeket, azonban az ilyen társadalmi programok hatása csak hosszú évek alatt bontakozik ki.

Az eddig leírtak okán megváltozott az iskolákban működő szülői szövetségek és iskolatanácsok összetétele is. Az eltérő szocio-kulturális múlt miatt csökkent az iskolai autonómiát támogatni hivatott szervezetek és szervek ereje. Így nem voltak képesek átadni azokat a tapasztalatokat, melyeket már leírtunk – egyfajta információs „gap” alakult ki. Más kérdés, hogy a nagy szervezetek – a Szlovákiai Magyar Szülők Szövetsége, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége és a pártok részéről sem voltak impulzusok egy valós helyzetkép kialakítására. Ezen szervezetek központjai Nyugat-Szlovákiában vannak, és a tagságuk többsége is itt él. Néhány közhely ismételtetésén túl többre nem futotta, s a „szlovákiai magyar oktatás megmentésének” szlogenje diszkréten elfedte a tényt, hogy időközben már a „szlovákiai magyar oktatásügyeket” kellett volna megmenteni. A pedagógus-szakmai konferenciák témaválasztásukban sem adtak teret a helyzetkép kialakításának. Ráadásul a keletről – például a rozsnyói országos pedagógustalálkozóról elmaradozó nyugati, s az újdonsült, felfutó nyugati konferenciákra pedig meg sem érkeztek keleti pedagógusok és más résztvevők pedig nem viheték el saját tapasztalataikat a találkozókra.

Az oktatási egyenlőtlenségek még mindig nem kaptak központi helyet a szakpolitikában, társadalmi közgondolkodásban. Az utóbbi évekre jellemző alacsony szolidaritási szint, a többségi társadalom szegregációs nyomása, illetve a középosztály szelekciós igénye is támogatja az oktatási egyenlőtlenség megmaradását. Az eddig felsorol-

takon kívül még számos olyan jellemző mentén alakulnak ki egyenlőtlenségek – mint például a település jövedelme, az iskolák felszereltsége vagy akár a tanulók által elérhető kulturális javak mennyisége és minősége –, amelyeket itt nem soroltunk fel.

Gondoljuk el, ha a hátrányos régiókból származó hátrányos helyzetű iskolaköteles populáció alacsonyabb színvonalú ellátásban részesül, mint a kedvezőbb helyzetű társadalmi csoportok, akkor ennek egyenes következménye, hogy munkaerő-piaci és társadalmi integrációjuk akadozik, rendkívül széles rétegek kerülnek a társadalom peremére, ami megint csak a szociális és egészségügyi kiadások jelentős növekedését idézi elő, amelyet a gazdaság nem képes finanszírozni.

A sajtó sem közvetítette a valós képet, lévén a regionális sajtó csak az elektronikus portálok megjelenésével, néhány éve kezdett el működni, a nyomtatott lapok pedig gyatra regionális tudósítói hálózattal rendelkeztek. Ráadásul örök dilemmaként ismét egy „szent tehén” megjelenésének lehetünk szemtanúi. A „ne hagyjátok a templomot és az iskolát” légkörben nem lehet „rosszat” írni a magyar iskolákról, mivel a bírálat – lett légyen akármilyen indokolt is – esetleg eltanácsolná a gyermekeiket potenciálisan magyar iskolába írató szülőket. Nem alakult ki annak a kultúrája, hogy hogyan lehet pontosan a magyar iskolák megmaradása érdekében javító szándékúan kritizálni, vagy legalább leírni a jelen állapotokat.

Tehát ránk hárul a hálátlan feladat, hogy elmondjuk, Mikulás pedig nem létezik. Nekünk kell kiosztanunk a cukrot-diót vagy virgácsot.

Felhasznált irodalom

- <http://dubravsky.blog.sme.sk/c/241353/Ako-odstranit-obrovske-regionalne-rozdiely-Slovenska.html>
- <http://beszelo.c3.hu/cikkek/a-%E2%80%99Ecigany-osztaly%E2%80%99D-es-az-egyenloseg-uralma>
- <http://www.felvidek.ma/felvidek/gazdasag/44456-del-szlovakian-belul-is-nagyok-a-regionalis-kulonbsegek>
- http://nol.hu/velemeny/20110330-ketteszakad_a_tarsadalom-1026191
- http://is.bivs.sk/th/14665/bisk_b/Rozdiely_v_ekonomickj_urovni_regionov_Slovenska_a_moznosti_ich_znizovania.pdf

Pedig van Mikulás, a világ sok országában van, de nem mindenütt. Fontosnak tartom azonban azonnal tisztázni, hogy korreferátumomban nem arról a Mikulásról van szó, aki rénszarvas vontatta szánon érkeve csokoládét és egyéb finomságokat osztogat a jó gyerekeknek, sokkal inkább arról a bizonyára nem Mikulás kinézetű képzelte személyről vagy testületről, amely észrt osztogat az országot irányító politikai és szakmai garnitúra tagjainak Európa legtöbb országában, de a tengerentúlon is és mindenütt, ahol nem csak jól hangzó politikai szlogenként értelmezik a tudás alapú társadalom építésének fontosságát, és ahol az oktatásügy társadalmi prioritása nem csak a hatalomra került kormány jól fogalmazó tagjai által összeállított programja hangzatos bekezdésének egyik szimpatikus mondata. Sajnos a mi országunk nevét nem találjuk abban a bizonyos jegyzékben, amely a szerencsés országok nevét tartalmazza, és teljesen egyértelmű, hogy ezért sikeredett ilyen megdöbbentőre a szerzőpáros helyzetjelentése...

Mert bizony olyanra sikeredett, viszonylag szokatlanul őszintére, teljesen igazra és a valós helyzetet nem ismerő számára a végtelenségig megdöbbentőre. Elégge el nem ítéhető módon megszoktuk ugyanis, hogy ha a minket közvetlenül nem érintő kérdésekről van szó, megelégszünk a sajtó legtöbbször felületes és nagyvonalú információival, és nem nagyon igyekszünk megkeresni az adott negatív állapot létrejöttének valós okait, igazi mélységét, a benne rejlő veszélyeket és – uram, bocsáss! – megszüntetésének a lehetőségeit. Viszonylag gyakran előfordul, hogy egy-egy információ ijesztően hat ránk, de általában rövid időn belül sikeresen túltesszük rajta magunkat. Emlékezzünk csak, mennyire kétségbeestünk, amikor kiderült, hogy az utóbbi húsz évben a felvidéki magyarok száma kb. 120 000-rel csökkent, hetekig szinte végkatasztrófát sejtette csak ezt szajkózta az összes magyar hírközlési csatorna, de – láss csodát! – ma már egyre kevesebbet foglalkoztat bennünket ez a kérdés... Azt is jól tudjuk, hogy 2015 szeptemberétől az összesen 263 kisiskolánk és kis tanuló létszámú teljesen osztott alapiskolánk közül 200-tól is többet a leépítés, megszűnés, bezárás veszélye fenyegeti, a

sajtó mégis folyamatosan arról tudósít bennünket, hogy szívünk minden hétvégén tele örömmel és boldogsággal, hiszen hihetetlenül vidámra, szépre, nemzetünket, politikai pártjainkat majdnem egységesítőre sikeredett a gulyás-, kolbász-, lecsó- vagy borfeszítívál és napjaink talán legfontosabb társadalmi eseménye, a minden régióban, minden településen olyan népszerű gulyásfőző verseny. Igaz, néhol már bográcsfőző versenyt is hirdetnek, bár nehéz elképzelni, milyen ízű lehet a főtt bogrács.... Az eseményeket illusztráló képeken csupa mosolygó politikus és nem politikus, mintegy tudomásunkra hozva, hogy milyen nagyon boldogok is vagyunk... Hogy a lakosság viszonylag nagy része nyomor-szinten él, és a magyarok által lakott déli országrész régiói között valóban szakadékszerűek a gazdasági és a társadalmi különbségek, az most mintha teljesen mellékes lenne.... Csakhogy az oktatásügy szükségszerűen és teljes mértékben leképezi ezeket az egyenlőtlenségeket – ahogyan ezt tanulmányunk szerzői is egyértelműen hangsúlyozzák –, aminek az a következménye, hogy az egyes régiókban működő iskolák működési feltételei között is óriási különbségek vannak. Viszont azt is szükséges azonnal és nagyon egyértelműen leszögeznünk, hogy bár a tanulmány valóban alapigazságokat mond ki oktatásügyünk jelenlegi állapotáról, de következetesen olyan állapotokat ír le, amelyeket nem az oktatásügy generált, hanem amelyeket egyértelműen a társadalom erkölcsi, politikai és szociális helyzetének katasztrófális mértékű romlása idézett elő. Ez a helyzet sodorta egész oktatásügyünket is abba a mederbe, amelynek ma még csak az egyre mélyülő, pontosabban egyre romló állapotát érzékeli az értők táborára. És a valódi helyzetet pontosan jellemző megrendítő kérdések halmaza szinte egymást éri... Milyen értéke van jelenleg az iskolában tanultaknak ott, ahol a családban a megélhetést csak a külföldön dolgozó anya főzési, takarítási tudománya biztosítja? Mi legyen a családban az apával, aki mint tartós munkanélküli csak fölösleges kiadást jelent, csak újabb eltartást igénylő súlyos teher a család számára? Kétségbeejtőek, borzalmasak ezek a kérdések, de egyszerűen ez a valóság... Ugyanilyen súlyos kérdések fogalmazódtak meg a nyelvhasználat, a nyelvcserevel, az anyanyelv szerepének a nagyon gyors romlásával, az etnikai változá-

sokkal, az ún. cigányiskolák létrejöttével és létrejöttük következményeivel kapcsolatban. És a szerzőpárossal együtt fokozatosan eljutottunk annak a megállapításához, hogy napjainkban a társadalom, illetve a társadalom szakmai, gazdasági, politikai vezetése arra is képtelen, hogy beazonosítsa és legalább néven nevezze a problémák tömkelegét. Pedig az ő feladatuk nem csak ez lenne, hanem ettől sokkal több, mégpedig a súlyos helyzetből kivezető út felismerése, e katasztrófális társadalmi helyzet megoldása... Meggyőződésem, hogy a fehér holló gyakoriságú kiváló példák ellenére – lásd a nemesradnóti iskola sikereit – a súlyos társadalmi, gazdasági helyzet oktatásügyre gyakorolt negatív hatását és az okozott torzulásokat az iskolaügy egyedül képtelen kezelni és orvosolni. Ehhez semmilyen anyagi és szellemi, de intézményi eszköz sem áll rendelkezésére, a hangos szóval és állítólagos segítő szándékkal elfogadott jogi normák a gyakorlatban egész egyszerűen nem realizálhatók.... Ugyancsak képtelenség lenne e feladat bármilyen jellegű teljesítésének számonkérése a társadalmi szervezetektől, vagyis a pedagógusok és a szülők szövetségétől is. Pedig véleményem szerint már semennyit sem szabad várni, hiszen nem öt perccel tizenkettő előtti időt, hanem a huszonnegyedik óra utolsó perceit jelzi a nemzetiségi oktatásügyünk nagyon súlyos helyzetét mutató időmérő... Ezért kell hát szerzőpárosunk helyzetjelentését eljuttatni minden hazai és érdeklődő külföldi médiához, politikai pártjaink vezető testületeihez, az érintett szakminiszté-

riumok kompetens, vezető hivatalnokaihoz, sőt konzultálni kell az Európai Parlamentben országunkat képviselő küldötteinkkel is, hogy mindenki előtt legyen világos a helyzet tarthatatlansága, egy népcsoport jövőjének több mint bizonytalan helyzete. Az áldatlan helyzetet még áldatlanabbá teheti és teszi is a felvidéki magyarság többségének – de mindenekelőtt a politikai elitjének a simulékonysága, akiknek pl. teljesen mindegy, hogy az iskolaügyi minisztérium nemzetiségi főosztályán, ahol létrehozása óta többségében a saját szakterületük sajátosságait megszerzően ismerő magyar szakemberek dolgoztak magyar főosztályvezető irányítása alatt, ma egyetlen magyar szakember sem dolgozik. Emellett sorolhatnám a küldetésüket tekintve specifikus szakintézményeket, központi, megyei vagy regionális szintű hivatalokat és azok háttérintézményeit, amelyekről ma már csak múlt időben beszélhetünk, ám mintha az illetékeseknek mindezek az intézmények végképp nem hiányoznának... Mondjuk már ki végre, nem kellene engednünk, hogy ezt az állapotot ebben az országban bárki is természetes állapotnak tekintse. Meggyőződésem, hogy szerepet kell vállalnunk egy sokkal aktívabb, következetesebb hozzáállás kialakításában, a sima víztükör, a szinte általános apátia megbolygatásában, sőt felszámolásában. Vessünk végre véget annak az évek óta húzóódó gyakorlatnak, mely szerint egymás között, egymásnak mondjuk el a panaszainkat, de a tényleges felelősökre csak kedvesen mosolygunk.

